

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXXI. Lucana collationis. De collatione inter cohæredes facienda de iis, quæ citrà titulum hæreditarium à defuncto in eos obvenerunt, & consequenter de imputatione in propriam portionem, an, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

juris nimum probabile, cum nulla suppetat congrua ratio, ob quam actus bonâ fide, ac sub justa ereditate initus, in totum rescindi debeat.

Quatenus verò pertinet ad modum faciendi hanc suppletionem, seu reducendi ad æqualitatem; Dicebam, quod; Aut bona sunt ita distincta, quod in eisdem, absque singulorum corporum scissura, vel aliorum bonorum incommodo ac præjudicio, ad æquationem fieri poterat, & tunc de plano res decidenda veniebat; Aut verò non erant ita distincta, & tunc ex veriori sententia locus erat Judicis arbitrio pro faciendâ ad æquationem juxta qualitatem bonorum, ita, & taliter, quod utrique Parti æquè consultum remaneret, etiam admittendo aliquam refusionem, seu suppletionem in pecunia, seu mobilibus ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Fontanell. de pact. claus. q. glof. 9. par. 2. num. 75. cum seqq. Capyc. Lar. decis. 28. num. 8. & 11. cum seqq.

Quævis enim in hac materia divisionis, super modo illam faciendi, nostri majores de more nimum variaverint, magna que opinionum diversitas habeatur, ut patet ex deductis apud Capyc. Lar. dicta decis. 28. ubi elaboratè ferè omnes colligit diversas opiniones, quæ desuper habentur; Aliis volentibus, ut major dividat, & minor eligat; Aliis autem ut fieri debeat per sortes; Ac aliis ut fieri debeat per partitum, cum similibus ibi recensitis; Verius tamen semper credidi istam quoque esse de quæstionibus potius facti, quam juris, certam, ac determinatam regulam generalem non recipientibus, sed pro facti qualitate, & circumstantiis decidendis, attento potissimè more regionis, istoque cessante, attendi debeat qualitas personarum, ac bonorum respectivè prudenti arbitrio, quoniam si (e.g.) adsint bona adjacentia, seu aliâ congrua aliis bonis consortis, tunc rationale est, ut huic illa adjudicentur ex regula, ut quod uni non nocet, & alteri prodest &c. Sive etiam, ut frequenter contingit, quando bona hæreditaria sint in pluribus provinciis, vel locis, ut cuilibet respectivè assignari debeant ea, quæ magis congruunt; Potissimè verò, ubi uni eorum obstare possit incapacitas, ut frequenter contingit in locis, ubi vigeat statuta inhabilitantia forenses, ex deductis per Capycium, & Add. decis. 42. Curac. contr. 36. n. 9. & contr. 117. num. 7. Michalor. de fratr. par. 3. cap. 38. num. 25.

Et in una Spoletana fideicommissi pro Antonio Tigrino, cum Pertusio, disputata coram A. C. Cum istis quamdam hæreditatem pro communi possidentibus, Pertusius prædium commune alienasset, Tigrinus verò quamdam domum communi nomine emisisset, atque occasione divisionis, controversiæ exortæ essent, de duobus præsertim agebatur; Primò scilicet ut Pertusius, qui alienationem prædii fecerat, Tigrino partem pretii refundere teneretur; Et secundo, ut Tigrinus qui emptionem fecerat domus, habere deberet à Pertusio refectionem partis pretii erogati; & in utroque pro Tigrino respondendum esse dicebam.

Quatenus enim pertinet ad primum, textus est litteralis in l. nemo ex sociis ff. pro socio, quod si socius rem communem alienavit, tenetur pretium quod recepit cum socio communicare.

Et quoad alterum dicebam, quod casus expressè deciditur per Bart. in l. 2. num. 2. Cod. pro socio, cuius hæc sunt verba præcisa, Secundo est multum notandum, quod licet unus ex fratribus emat pro se fundum, & pro fratre suo, tunc si in instrumento continetur pretium, quod dicitur venditor fuisse confessus habuisse, & recepisse à dicto, taliter nomine suo, & nomine fratris sui, nec dicitur de ejus propria, vel

communi pecunia, quia tunc in dubio intelligitur de pecunia propria solventis, ita quod ab alio fratre pro se repetere partem pecunie si velit partem prædii, id que dicit perpetuo menti tenendum, quia valebit tibi ad mille aureos, & Bartolum sequuntur Alex. Abb. & cæteri deducti per Rolan. conf. 4. num. 2. & 6. lib. 2. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 16. num. 18. Michalor. de fratr. par. 2. cap. 9. num. 13. cum seqq. ubi expressè reprobantur Natta, & Mascard. qui contrarium dixerunt; Et quidem Bart. sententia, clarum pro se habere videtur decisionem text. in ead. l. 2. Cod. pro soc. ubi ad solam assertionem ementis, atque dicentis, totum pretium de suo solvisse, Imperator decidit, pretii partem à socio refundendam esse.

LUCANA COLLATIONIS

PRO
MARIA MAGDALENA,
CUM
MARIA FELICE DE GAMBOGIIIS.

Responsum pro veritate,

De collatione inter cohæredes faciendâ de iis, quæ citrà titulum hæreditarium à defuncto in eos obvennerunt, & consequenter de imputatione in propriam portionem, an, & quando intret: Et in specie quid de dote, vel dotis augmento.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Referuntur agentes de materia collationis, vel imputationis.
- 3 Quod ista sit quæstio voluntatis, & quomodo decidenda.
- 4 Ad quid prosunt regulae generales, vel doctrina in hac materia.
- 5 De contributo plurium hæredum ad onera, & legata.
- 6 De contributo ad debita inter hæredem feudalem & allodialem.
- 7 Dos data filie confertur.
- 8 Habens pro se regulam, habet intentionem fundatam, & limitatio non presumitur.
- 9 Habenti probationem jam factam, vel intentionem fundatam sufficit offuscare probationem contrariam.
- 10 Collatio debet intrare ob æqualitatem.
- 11 Quod contrarium isto casu dicendum sit, quia augmentum factum est in gratiam viri.
- 12 Quod datur ad compensandam inæqualitatem, dicitur ex causa onerosa.
- 13 In specie ut datum pro compensatione non confertur.
- 14 Mulier in dote fovet causam lucrativam.
- 15 De distinctione plurium personarum formalium in una materiali.
- 16 An imputationem collat onus fideicommissi, vel aliud simile.
- 17 De equivoco, seu errore non distinguendi casus eorum circumstantias.
- 18 De alio casu, & quod non intrat collatio in eo, qui non curat hæreditatem &c.

pro se regulam juris, habere dicatur intentionem fundatam, donec ille, qui allegat limitationem, eam concludenter probet, cum limitatio in dubio præsumenda non sit.

Fortius verò, pro regula judicandū venit, ubi eadem, voluntatis augmenta, vel conjecturæ assistant, quamvis ista non sint præponderantes, quoniam ut pluries advertitur præsertim *sub tit. de fideic. ex propositione*, de qua cæteris relatis *apud Surd. conf. 505. num. 6. Rota apud Merlin. decis. 597. num. 33. repetitadecis. 229. p. 6. recent. & recis. 158. & decis. 270. utrobique num. 3. par. 10.* Habenti suam intentionem jam fundatam, sufficit cum ejus probationibus, quamvis imperfectis, & inæqualibus, ofuscare, atque dubiam reddere contrariam probationem allegantis limitationem, ideoque conjecturis, & argumentis hinc inde colluctantibus invicem se destruentibus, vel debilitantibus, atque ita impedita contrariâ perfectâ probatione, exindè resultat, ut fundata remaneat intentio habentis pro se regulam, vel aliam jam perfectam probationem, ut etiam advertitur occasione agendi de dote simulata *sub tit. de dote disc. 24. & alibi.*

Cum igitur in hac facti specie, collationi, non solum assisteret juris regula, sed potius assisterent etiam majora argumenta, ea præsertim, quæ resulant à nimium enixè declarata voluntate servandi inter filias omnimodam æqualitatem, cum expressione æqualis dilectionis, ac etiam quia demandando separationem dotis secundæ filix innuntia, illam expressit in eadem summa, quæ priori constituta fuerat; Hinc proindè, quando inter ipsas sorores, & cohæredes quæstio tantum esset, tunc pro collatione sine dubio responderi debuisset, dum è converso ponderabantur quædam argumenta levia, & æquivoca, non apta præponderare præfatis in contrarium urgentibus; Multò verò magis, dum ista argumenta duplicem operationem facere debent, ideoque longè efficaciora desideranda sunt; Primò scilicet destruendi regulam juris; Et secundò destruendi argumenta, quæ eidem regulæ assistunt, ut *d. tit. de fideic. pluries advertitur.*

His tamen non obstantibus, pro collationis, ac respectivè imputationis exclusione, respondendum censui, quodque istud augmentum dotale, juxta testatoris præceptum inter debita detrahi deberet, æqualis autem divisio inter sorores & cohæredes faciendâ esset de eo, quod in hæreditate remaneret.

Motus adita sentiendum, ex eo quod istud augmentum factum non esset principaliter in gratiam secundæ filix, ut ejus meliorem faceret conditionem, atque priori eam inæquale redderet, adeo ut ipsa cum sorore contederet de majori lucro, & cum quo præsupposito intrat ista collationis quæstio, sed principaliter, ac directè, promissum fuerat viro, ita affecto ad istud aliàs inæquale matrimoniū ob inæqualitatem resultantem à diversitate ordinis, dum tam patet sponsæ, quam ipsa, ac etiam prioris filix vir, erant de ordine civium, seu popularium, iste autem de ordine nobilium, quod ubique locorum, etiam in subditis Civitatibus, ad plures effectus est nimium considerabile, multò verò magis in Republica, in cujus regimine ordo nobilium longè majores habet partes.

Hinc etiam resultat, ut istud augmentum redeat debitum onerosum, & corresponsivum contractum cum viro, per implicitum contractum emptionis, & venditionis, vel compensationis inæqualitatis, cujus est pretium, ex iis quæ in casu op-

posito mulieris nubentis viro inæquali ad materiam textus in *l. femina Cod. de secundis nups. vel ad alios similes effectus habentur cæteris relatis apud Cappyc. Larr. decis. 22. num. 2. & seq. & sub. tit. de dote disc. 27. & 49.*

Et in specialibus terminis collationis, ut sub ea non veniat id, quod pro compensanda inæqualitate datum est *Facin. lib. 5. contr. cap. 82. Surd. conf. 143. num. 57. Cappyc. Larr. consulti. 25. num. 70.* ubi alii allegantur.

Et quamvis in hac altera apoca conventum esset, ut istud augmentum, sortiri deberet eandem naturam dotis jam constitutæ, circa obligationem restituendi in casu soluti matrimonii, ad favorem mulieris, quæ in eo fovere dicitur titulum lucrativum, juxta distinctionem inter virum & mulierem, de qua pluries in sua materia *sub tit. de dote*, ut ille foveat causam onerosam, ista verò lucrativam; Attamen videtur lucrum remotum & eventuale, quoniam cum agatur de quantitate, nullum ejus dominium penes mulierem remanet, sed illud totum est viri constante matrimonio, mulieri remanente quadam habituali actione, non exercibili, nisi quatenus soluto matrimonio ipsa supervivat, unde propterea, cum præmori posset, quamvis eandem actionem ad hæredem transmittat, ejus tamen respectu, actio est inutilis, ipsaque de factò nullam sentit utilitatem; Et consequenter dicebam, quod non verificaretur illa omnimoda æqualitas, quam testator inter filias in hæreditate, bonisq; hæreditariis desideravit, imò expressè demandavit, dum illius filix minoris portio hæreditaria esset minor, ac inæqualis in scuis 500.

Ideoque advertēbam, ut procedendum esset cum consueta distinctione plurium personarum formalium, in una, & eadem materiali, ita dupliciter considerando hanc secundam filiam; Primò scilicet tamquam hæredem patris, qui poterat ultra legitimam, (cujus loco dos succedit, vel in eam imputatur) instituire extraneum, atque in hoc titulo hæreditario demandata est æqualitas, quæ nil commune habet cum altero titulo cujusdam implicitæ donationis factæ de dicta actione, seu reversione eventuali præfati debiti principaliter contracti cum viro ex causa corresponsivæ, & onerosa ut supra.

Et quamvis difficultatem facere viderentur superius allegatæ decisiones in *Auximana donarionis coram Bevilacqua*, in quibus firmatur, ut donatio facta sponsæ contemplatione matrimonii, confertur, ac respectivè imputari deberet, quamvis ad eam filii ex eo matrimonio procreandi, directè vocati essent tanquam filii per quamdam speciem impliciti fideicommissi, adeo ut primus donatarius id haberet ex causa onerosa; Attamen id ibi firmatur, non quia generaliter de jure ita statutum sit, sed ex illius casus particularibus circumstantiis, ut decisionum lectura ostendit; Atque in hoc consistit adeò frequenter declamatum æquivoecum, quod est pæbulum quotidianum Juristarum, attendendi decisiones & doctrinas in genere, sive in sola formalitate verborum, non reflectendo ad diversitatem facti, cujus circumstantiis seclusis, verius est, ut ea, quæ ex causa onerosa, & cum onere fideicommissi dantur, conferri, ac imputari non debeant, ex iis, quæ habentur *dicto disc. 24. de legit. & detract.*

In hoc autem proposito collationis, ac respectivè imputationis dotis, vel alterius rei habitæ à parente, Eatenus una, vel altera, seu utraque intrat, quatenus ille qui dotem, vel aliam rem habuit, successionem, vel legitimam petat, secus autem si content-

contentus eo, quod in vita obtinuit, de successione non contendat, quoniam tunc per alios filios cogi non potest ad conferendum, ut deinde aequaliter dividat, cum diminutione ejus, quod jam obtinuerat juxta textum clarum in l. fin. ff. de collat. dot. ubi communiter scribentes Barbof. in l. 2. par. 1. num. fin. ff. solut. matrim. Rot. apud Dumoz. decis. 151. num. 2. & seqq. & decis. 267. num. 7. dicta decis. 389. par. 12. recem. per tot. Et in aliis; Et ita pluries respondit præsertim in Meleuitana collationis pro Agathuccia de Xerri, & in aliis, dum tunc aliis filiis præterentibus nimiam inæqualitatem à parente servatam, aliud non competit remedium nisi illud in officio sitatis, de quo agitur *sub tit. de dote disc. 156.*

DISC. XXXII.

Juxta facti seriem in hac eadem causa enunciatam *sub tit. de Regal. disc. 150.* occasione agendi de puncto, an officium emptum per filium familias, quæsitum censeatur de pecunia patris; & quatenus expressè, vel conjecturaliter de hoc constet, an censeatur filio donatum pretium desuper erogatum, adeo ut illud in collatione veniat, nec ne; Defuncto Gaspare de Rivaldis, superstibus Ascenio Prælato, Baldassare, & Ludovico secularibus, ipseque negotiator esset, atque tunc præsertim haberet magnum appaltum dohanarum, 2 duraturum ad plures annos, in quibus, illarum, aliorumque negotiorum administratio fuit penes seculares, ob impedimentum quod Ascenio desuper præbebat Prælatura; Cùm deinde ob earumdem dohanarum camerale debitum, omnes dicti fratres in fuga positi fuerint, faciendo eam quam facere potuerunt traditionem, vel occultationem mobilium pretiosorum, unde propterea ad venditionem omnium bonorum stabilium, ac etiam officii possessi per Prælatum, per Cameram devenit fuit; Sequutaque postmodum fuerit concordia, seu solidatio computorum; Hinc Ascenius, reassumpta Prælatura, atque de Canonicatu Basilicæ Libricianæ, aliisque beneficiis provifus, ac in pluribus Romanæ Curie officiis occupatus, spatio annorum circiter viginti, laudabiliter, & cum debito decore vixit, moriens verò, notabilem reliquit assem, in quo hæredem instituit Monasterium, seu conservatorium puellarum mendicantium Sanctissimi Sacramenti (cujus penè fundator dici mereatur) bene provifio Ludovico fratre superstite, in statu cœlibi constituto, de congrua præstatione ad vitam, & quem, defuncto circa proxima tempora dictæ reversionis ad patriam Baldassare, post ejusdem regressum à militia (in qua per aliquod tempus occupatus fuit) propriæ domi retinere consuevit, in figura tamen illius familiaritatis, quàm nimium subordinatè frater dives cum fratre paupere exercere solet, ipso Ascenio semper bona omnia possidente, ac administrante jure domini absque aliqua ejus participatione; Verùm dicto Ludovico non acquiescente defuncti fratris judicio, præteritionem excitavit contra dictum Monasterium hæredem in actione familiæ erciscundæ, vel communi dividundo, super pertinentia medietatis argentorum, aliorumque mobilium, quæ justificabatur esse hæreditaria Gasparis patris, ac etiam super participatione aliorum effectuum hæreditariorum, pro rata scutorum viginti millium circiter, quæ justificabatur, quod durante appaltu, ac administratione dohanarum, priusquam molestia Camera supervenirent, ad ipsius Ascenii manus obvenissent; Introdactaque desuper lite, atque de ordine Sanctissimi facta compromisso in tres Rotæ Auditores,

In disputationibus desuper habitis coram Arbitris; Scribentes pro Actore, procedendo eum generalitatibus eorum, quæ in jure habentur *rot. tit. 3. ff. & Cod. famil. ercisc. & comm. divid. ac etiam in tit. de collat. cum concordantibus collectis per Michal. de fratr. par. 1. cap. 12. cum pluribus sequentibus, ubi reassumuntur ea, quæ desuper per antiquiores tradita sunt, & præsertim per Ubal. in ejus tract. de fratr. Dicebant, quod in iis bonis, quæ justificabatur remansisse in hæreditate dicti Gasparis communis patris, cujus omnes erant æqualiter hæredes,*

ROMANA HÆREDITATIS DE RIVALDIS

P R O

MONASTERIO PUELLARUM MENDICANTIUM.

C U M

LUDOVICO RIVALDO.

Casus disputatus coram Arbitris.

An, & quando cohæres, jus, vel actionem habeat, ad bona possessa per cohæredem pro ejus portione, non redditis rationibus de bonis per ipsum habitis, ac distractis, ad materiam actionis *familiæ erciscundæ, vel communi dividundo, seu collationis.*

SUMMARIUM.

- 1 **A**n officium emptum à filio familias censeatur quæsitum de bonis patris, & an pretium donatum.
- 2 Facti series.
- 3 De materia familiæ erciscundæ, vel communi dividundo, vel collationis.
- 4 Cohæres habet condominium in singulis bonis hæreditariis.
- 5 Quilibet possidet totam rem communem pro sua portione.
- 6 De conclusione, ut fideicommissarius teneatur accipere reversionem bonorum de manu hæredis, si eius autem ubi cum gravato possidebat pro communi.
- 7 Si unus hæres plus habuit, tenetur refundere cohæredis.
- 8 Quid de majoribus expensis per unum factis.
- 9 Ut in res conclusio, de quantum. 7. quid requiratur.
- 10 Divisio bonorum mobilium præsumitur per longam observantiam.
- 11 Generaliter de præsumptione divisionis.
- 12 De eadem conclusione, ejusque declaratione, de quibus num. 7. & 9.

Part. II. de hæredes.

F 3

De LUCA
de
Stamentis
et
cvi
9